

หุ่นส่วน
ประเทศไทย

ดร.วิชณุ วงศ์สินศิริกุล

คณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยรัตนบุรี

ก่อนแก้ปัญหาราคาสลากกินแบ่ง... (รบกวน) ปรับแนวคิดเสียก่อน

การแก้ปัญหาการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคาในยุครัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ถูกดำเนินการอย่างต่อเนื่อง นับจากรัฐบาลหันมาให้ความสำคัญกับปัญหาดังกล่าวนี้ ไม่ว่าจะเป็นการปรับเปลี่ยนคณะกรรมการและผู้บริหารสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล การบังคับใช้กฎหมายปราบปรามจับกุมผู้ที่ขายสลากเกินราคา การปรับเปลี่ยนรางวัลให้มีรางวัลเลข 3 ตัวหน้าของสลาก

รวมไปถึงมาตรการล่าสุดคือ การเปิดโอกาสให้ผู้ค้าสลากรายย่อยสามารถลงทะเบียนเพื่อขอรับสิทธิซื้อ-จองสลากได้ นับว่าสำนักงานสลากฯ ต้องการรื้อระบบการจัดสรรโควตาสลากทั้งหมด และสร้างให้เกิดความเป็นธรรมสำหรับสิทธิในการซื้อ-ขายสลากมากยิ่งขึ้น เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาการขายสลากเกินราคา

แต่ดูเหมือนว่าแนวทางในการแก้ปัญหาของสำนักงานสลากฯ จะยังไม่ประสบผลสำเร็จตามที่คาดหวังมากนัก และดูจะไม่ใช่วิธีแนวทางที่นำไปสู่การแก้ปัญหายั่งยืน แม้สำนักงานสลากฯ จะพยายามดำเนินการตาม “แผนงานการปฏิรูปสลากฯ อย่างยั่งยืน” มาเป็นระยะที่ 2 แล้วก็ตาม

การเปิดขายสลากอย่างเสรีถือเป็นอีกมาตรการหนึ่งที่สำนักงานสลากฯ ประกาศใช้ และให้มีผลต่อการขายสลากประจำงวดวันที่ 16 ต.ค.ที่ผ่านมา กล่าวคือ ผู้ค้าสลากรายย่อยสามารถซื้อสลากเพื่อนำไปขายต่อจากสำนักงานสลากฯ ได้โดยตรง ไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง หรือที่มักเรียกกันว่า “ยี่ปั้วหรือซาปั้ว” โดยสำนักงานสลากฯ จะขายสลากในอัตราส่วนลดร้อยละ 12 หรือคิดเป็นใบละ (คู่ละ) 70.40 บาท และกำหนดให้ผู้ค้าแต่ละรายต้องซื้อสลากไม่ต่ำกว่า 5 เล่ม แต่ไม่เกิน 50 เล่ม (1 เล่ม มี 100 ใบ)

หากพิจารณาถึงมาตรการดังกล่าวนี้โดย

การเพิ่มอุปทาน (Supply) ของสินค้าในท้องตลาด จะนำไปสู่การลดลงของราคาของสินค้านั้นๆ แต่ในสถานการณ์ที่เป็นจริง การเพิ่มพื้สลากเพิ่มของสำนักงานสลากฯ มิได้ส่งผลให้ราคาของสลากลดลง เพราะสลากมิใช่สินค้าปกติเช่นสินค้าทั่วไป

ละเอียด จะพบถึงข้อจำกัดอย่างน้อย 2 ประการที่ไม่สามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาการขายสลากเกินราคาได้จริง ยิ่งกว่านั้นยังเป็นการสร้างผลกระทบทางลบต่อผู้ค้าสลากรายย่อยเสียด้วยซ้ำ กล่าวคือ

ประการที่หนึ่ง ผู้ค้าสลากรายย่อยจำเป็นต้องซื้อสลากกับทางสำนักงานสลากฯ ด้วยจำนวนเงินอย่างน้อย 35,200 บาท (70.40 บาท x 500 ใบ) โดยนำไปขายใบละ 80 บาท เพื่อให้ได้กำไร 4,800 บาท (9.60 บาท x 500 ใบ) ต้องรอด ภายใต้งบประมาณที่จะต้องขายสลากให้หมดทั้ง 500 ใบที่ซื้อมา ในขณะที่ผู้ค้าสลากส่วนใหญ่ก็มีความเชื่อที่ว่า สลากนั้นเป็นสินค้าที่มีคุณค่า

ทั้งนี้ เพราะตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การจัดสรรโควตาสลากให้กับผู้ค้าสลากมิได้อยู่บนพื้นฐานของความเป็นธรรม การจะได้สิทธิหรือโควตา (Quota) ในการขายสลากสำหรับผู้ค้าสลากรายย่อยนั้นยากลำบากยิ่ง เพราะโควตาสลากส่วนใหญ่ถูกจัดสรรไปให้นิติบุคคลองค์กร มูลนิธิ และที่สำคัญคือ ผู้ค้าสลากรายใหญ่ส่งผลให้เมื่อรัฐบาลมีมาตรการเปิดขายสลากเสรี จึงมีผู้ค้าสลากรายย่อยลงทะเบียนขอสิทธิในการซื้อสลากเป็นจำนวนมาก โดยไม่คำนึงถึงศักยภาพและความสามารถในการขายสลากของตน

ดังนั้น เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหา

ภาวะขาดทุนหรือขาดทุนกำไรมีความเป็นไปได้สูงที่ผู้ค้าสลากรายย่อยจะขายสลากที่ตนได้ซื้อมาในแต่ละงวดให้กับผู้ค้าสลากรายที่ใหญ่กว่าตน ซึ่งถ้าเป็นเช่นนี้ก็กลับไปสู่วงจรเดิมที่สลากส่วนใหญ่จะตกอยู่กับผู้ค้ารายใหญ่ และผู้ค้ารายใหญ่ก็สามารถนำสลากไปรวมชุด ซึ่งการรวมชุดสลากคือปัจจัยสำคัญของปัญหาสลากถูกจำหน่ายเกินราคา

ประการที่สอง เนื่องจากมียอดลงทะเบียนขอซื้อสลากในแต่ละงวดเป็นจำนวนมาก และมีแนวโน้มที่จะเกินกว่ายอดพิมพ์สลากปกติ (แต่ละงวดสำนักงานสลากฯ จะพิมพ์สลากออกจำหน่าย 74 ล้านฉบับ หรือ 37 ล้านใบ) ส่งผลให้สำนักงานสลากฯ ประกาศอย่างชัดเจนว่าจะพิมพ์สลากตามยอดลงทะเบียนขอซื้อ แต่จะไม่เกิน 100 ล้านฉบับ หรือ 50 ล้านใบ/งวด

กล่าวได้ว่า การเพิ่มสลากในท้องตลาดเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สำนักงานสลากฯ เคยนำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาสลากเกินราคา โดยอ้างว่าการเพิ่มอุปทาน (Supply) ของสินค้าในท้องตลาดจะนำไปสู่การลดลงของราคาของสินค้านั้นๆ แต่ในสถานการณ์ที่เป็นจริง การเพิ่มพื้สลากเพิ่มของสำนักงานสลากฯ มิได้ส่งผลให้ราคาของสลากลดลง เพราะสลากมิใช่สินค้าปกติเช่นสินค้าทั่วไป

ยิ่งกว่านั้น การเพิ่มขึ้นของสลากยัง

เป็นการเพิ่มโอกาสในการรวมชุดสลาก และ
ที่กล่าวข้างต้นการรวมชุดสลากคือปัจจัยสำคัญ
ของปัญหาสลากถูกจำหน่ายเกินราคา

จะเห็นได้ว่ามาตรการล่าสุดที่สำนักงาน
สลากฯ นำมาใช้แก้ปัญหาการขายสลากเกิน
ราคาดูจะยังไม่นำมามีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิด
ประสิทธิผลมากนัก เดกเช่นมาตรการ
ก่อนหน้านี้ คือ การเพิ่มรางวัลเลข 3 ตัวหน้า
ของสลาก เพียงเพื่อหวังว่าสลากใบใดที่มีเลข
3 หลักตัวหน้าที่ไม่เป็นที่นิยม เช่น เลขซ้ำกัน
ทุกตัว ฯลฯ จะสามารถถูกขายออกได้มากขึ้น

ทั้งนี้ ในความเป็นจริงส่วนมากแล้วสลาก
ที่มีเลข 3 หลักตัวหน้าที่ไม่เป็นที่นิยมมักตก
เป็นภาระของผู้ค้าสลากรายใหญ่ แต่ความ
เสียหายนี้มักถูกชดเชยด้วยการรวมชุดสลาก
แล้วจำหน่ายสลากที่รวมชุดเกินราคาที่กำหนด
ดังนั้นการที่สำนักงานสลากฯ ออกมาตรการ
รางวัลเลข 3 ตัวหน้า ก็เสมือนสำนักงาน
สลากฯ กำลังช่วยแบ่งเบาภาระผู้ค้าสลากราย
ใหญ่ไปโดยปริยาย

หลายคนอาจตั้งคำถามในใจว่า เพราะ
เหตุใดปัญหาการขายสลากเกินราคาจึงเป็น
ปัญหาสำคัญที่รัฐบาลให้ความสนใจยิ่งนัก ก็
ต้องอธิบายเช่นนี้ว่า สลากกินแบ่งรัฐบาลก็
เหมือนสินค้าถูกกฎหมายอื่นๆ ทั่วไปใน

ท้องตลาด เพราะการเล่นพนันสลากถือเป็น
กิจกรรมพนันที่รัฐอนุญาตให้กระทำได้อย่าง
ถูกกฎหมาย ผู้ซื้อสลากก็คือผู้บริโภคเช่น
ผู้ซื้อสินค้าที่ถูกกฎหมายอื่นๆ เพื่อการบริโภค

ดังนั้น การขายสินค้าที่ถูกกฎหมายเกิน
ราคาที่เหมาะสมหรือที่รัฐกำหนดย่อมเป็นการ
เอาเปรียบผู้บริโภค และผู้บริโภคควรได้รับ
การคุ้มครองอย่างมีอาจปฏิเสธ ยิ่งกว่านั้น
ต้องไม่ลืมว่ากำไรราว 10 บาท/สลาก 1 ใบ
(ราคา 80 บาท ที่รัฐกำหนดให้ขาย ลบด้วย
ราคาต้นทุนสลาก 70.40 บาท สำหรับผู้ค้า
รายย่อย และ 68.80 บาท สำหรับมูลนิธิ
องค์กร) หรือ 740 ล้านบาท/เดือน หรือ 8,880
ล้านบาท/ปี ควรถูกจัดสรรอย่างเป็นธรรม
และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้มีรายได้น้อยที่
ต้องการขายสลากให้มากที่สุด จึงเป็นสิ่งที่
เหมาะสมแล้วที่รัฐบาลจะมุ่งแก้ปัญหาการ
ขายสลากเกินราคาอย่างจริงจังและเป็นระบบ

ที่สุดแล้วคงต้องกล่าวว่า การจะแก้ปัญหา
ใดเพื่อให้เกิดแนวทางในการแก้ปัญหาอย่าง
ยั่งยืน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนด
แนวทางในการแก้ปัญหาจะต้องเข้าใจโครงสร้าง
ของปัญหาอย่างแท้จริง มิฉะนั้นแล้วก็เหมือน
การเผาไม้ถูกที่คัน ที่เกาก็เป็นแผลที่คันก็
ไม่หาย!! ■